

Oponentský posudek na bakalářskou práci.
Autor práce: Jindřich Novák, UK FHS
Název práce: Rozbor astronomických a přírodovědných textů 16. -17. století.
Oponent: PhDr. L. Gabrišková, CSc.

Kolega Jindřich Novák při volbě tématu nesporně vycházel ze znalosti problémů, které zaměstnávaly, pokud jde o oblast astronomie a přírodovědy vůbec, významné myslitele 16. a 17. století. Problém povahy planetárních sfér, toho, zda jsou hutné či nikoliv, prostupné či neprostupné, reálné či imaginární, zásadním způsobem ovlivňoval řešení otázek nejen astronomických v dané době. Že to byl skutečně ožehavý problém, naznačuje i to, že jen velmi obtížně, ne-li vůbec, lze v dobové literatuře najít jednoznačný názor. Samozřejmě, k obtížnosti problému přispívá také to, že nevíme zcela přesně, jak autor práce správně zmiňuje, v jakém smyslu např. Kopernik či Kepler příslušné termíny používali. Jedná se tedy téma, zajímavé z hlediska filosofického, historiografického i jazykového.

V Předmluvě a Úvodu kolega Novák v obecné rovině popisuje původ a základní vlastnosti pravidelných mnohostěnů a jejich využití Keplerem při vytvoření vlastního modelu vesmíru (či spíše Sluneční soustavy). Jako základní problém celé práce je pak uveden problém povahy planetárních sfér vůbec a pravidelných mnohostěnů těmto sférám vepsaným a opsaným. Autor pak hodlá analyzovat stěžejní dílo Kopernikovo *O oběžích nebeských sfér* (v překladu do slovenštiny) a první významné Keplerovo dílo *Mysterium Cosmographicum*, kde používá překlad do angličtiny, „zrcadlově“ doprovázený latinským originálem. Metoda – rozbor textů – je zmíněna pouze velmi obecně. Jako důležitou pomůcku při samotném rozboru pak autor používá latinsko-český slovník a anglicko-český slovník. Vystává tedy otázka, jak takový rozbor může dopadnout.

Třetí část práce autor věnuje dějinám kosmologie, protože hledá, zejména v řecké filosofii, souvislosti a podněty, díky kterým mohli Kopernik a Kepler dospět ke svým názorům. Rozsah této části, i když relativně značný vzhledem k celkovému počtu stran, umožnil ale podat pouze velmi obecný průřez řeckou filosofií a také výběr filosofických škol nebyl vždy, dle mého názoru, úplně šťastný. Nebylo nutné zmiňovat všechny iónské filosofy, také souvislost s učením Parmenidovým, Leukippovým a Demokritovým se mi zdá až příliš volnou, pokud se tedy autor u rozboru Kopernikova a Keplerova díla hodlal zaměřit na myšlenky matematické harmonie a symetrie. Právě tyto pasáže jsou na úkor podrobnějšího rozboru pythagorejské filosofie a myšlenek obsažených v Platónově dialogu *Timaios*.

Těžištěm práce je čtvrtá část, ve které se autor věnuje rozboru Keplerovy práce. Ne zcela dostal svému záměru učinit totéž s prací Kopernikovou. A pokud se o Kopernikovi zmíní, vzniká dojem jisté nahodilosti. Bohužel, musím konstatovat jistou nedůslednost ze strany autora, totiž že poměrně často od vytyčeného problému odbíhá, že se na něj plně nesoustřeďuje. Přitom analýza Keplerovy práce, jak samotného textu tak i poznámkového aparátu, srovnání prvního a druhého vydání (minimálně dedikací) by zabrala hodně prostoru. Např. ve 4. části na str. 29 se v jednom odstavci mluví o tom, že „Další důkaz

ideje harmonického uspořádání vesmíru ... „, a pak v podstatě hned následuje popis Keplerova vztahu ke Kopernikovu učení, dále pak některých událostí z Keplerova života, spojených s publikací knihy. V části 4.2, která má název *Charakteristika sfér*, se spíše než o tom, jak byla pojednávána jejich povaha, dovíme o úvahách o jejich počtu. Nicméně tato část prokazuje dobrou obeznámenost s Keplerovým dílem a porozumění zvolené problematice.

V Závěru práce autor pak také přece jen formuluje poměrně jasná stanoviska, což je práci jen ku prospěchu.

Chtěla bych ještě upozornit na to, že při finalizaci textu autorovi unikli jisté nepřesnosti, např. „platonická (!) tělesa“, „Apollón“ místo „Apollodóros“, „Eudoxos z Kvidu“ místo „Knidu“.

Navzdory uvedeným výhradám práci Jindřicha Nováka doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení v rozmezí 24 – 27 kreditů.

V Praze 12.6.2006

L. Gabrišková